

Mert igenis elterjedt...
- a kiskorúak bűnözése

Bevezető

„A közjót pedig nem lehet leszűkíteni egy városra, egy országra, egy rétegre, egy nemzetre: a közjó kérdése valóban globális kérdés. Amíg az emberiség jó része nyomorog, időzített bomba ketyeg világunkban. A bomba bármikor robbanhat, és nem csak azokat fogja tönkretenni, akik töltetét képezik, hanem velük mindazokat, akik nem törődnek vele. Kellenek anyagi értékek! De csak ezek kellenek? A köz számára csak ezek foghatók? Korántsem!

...Kell tudás, kell tanulni, és minél nagyobb, minél összefüggőbb a látókörunkbe eső világ, annál jobban, annál többet kell tanulni, a közjó érdekében. Egyrészt meg kell tanulni, mik vagyunk, hogy el ne veszítsük önazonosságunkat, az értéket, amit beviszünk Európa közös kincstárába. Meg kell tanulni azt is, milyenek a többiek, hogy nyitottan fogadhassuk gondjaikat, megértsük őket. És az értékeknek azt a pluralitását, ami az egymástól különböző műveltségek, kultúrák sokszínűségében rejlik, ugyancsak meg kell tanulni becsülni.”

(Zlinszky János: Korunk és a közjó)

A fenti gondolatok indítottak el bennünket azon az úton, amit kutatásunk során bejártunk, de sajnos van olyan témakör, amelynek körüljárásához sokkal több időre lenne szükség. Tudatában kell lennünk az értékeinknek, és minden igyekezetünkkel tovább kell adnunk azokat. Éppen ezért gondoltuk úgy, hogy a társadalmunknak egy nagyon szomorú, ám aktuális jelenségét vizsgáljuk, a kiskorúak bűnözését, hiszen az is érdekelt bennünket, vajon ez a csoport miért nem látja azokat az értékeket, fogadja el azt az értékrendszert, amit mi gimnazistaként látunk és elfogadunk.

A kiskorúak bűnözése

A kiskorúak bűnözése nagyon összetett probléma. A kiskorúak bűnözése fogalmának meghatározásában különböző elméletek léteznek. Minden tudományban, amely ennek a csoportnak a bűnözésével foglalkozik, közös, hogy elismeri a kiskorú bűnözést, mint külön társadalmi jelenséget. A kiskorú bűnözés eredetében és megjelenési formáiban különbözik a felnőttkori bűnözéstől.

A kiskorú bűnözés alatt olyan elfogadhatatlan viselkedést értünk, amelyet egy adott korcsoport követ el, akiket már nem tekinthetünk gyermekeknek, de még nem is tekinthetők felnőtteknek. Az ilyen fajta bűnözést naponta tapasztaljuk, hiszen körülöttünk zajlik (iskolákban, utcákon, városokban, családokban).

A jogi út

A gyermek hajlamos bűnözésre, mert érzelmi fejlődése nem megfelelő, és érzelmi életének fejlődése sérült. Gyenge és elégtelen az én rendszerének szervezettsége, nem kifejtett a szorongáscsökkentő és én védő technikája. Valamint követhet el bűncselekményt, azért is, mert alacsony a feszültségtűrése, és a frusztrációkra azonnali agresszióval válaszol. Az is kihathat rá, hogy kevés érzelmet kapott a családjában, és ezt pótolja kerülő úton, illetve bosszút áll a környezetén.

Utánanéztünk a fiatalok jogainak, és a jogi eljárásoknak is. A szerb hatályos jog csak a kiskorú börtönbüntetését írja elő. Kivételes esetben róható ki, és csak idősebb kiskorú elkövető esetében, tehát azoknál, akik 16 évnél idősebbek.

A rendőrség fedezi fel az ügyet, majd átadja az ügyet a fiatalok ügyészének, ezzel elindítva az eljárást. Az eljárásnak két része van: az előkészítő eljárás és a fő eljárás. A bíró nyitja meg és folytatja le az előkészítő eljárást, külön a kiskorúaknak kinevezett ügyész kérésére. Ha az ügyész nem él a kérelem beadásának lehetőségével, vagy úgy gondolja, hogy az eljárás elindítása nem szükséges, köteles értesíteni erről a sértettet, aki az eljáró bíróság tanácsától kérheti az eljárás megindítását. Ha a tanács úgy dönt, hogy meg kell indítani az eljárást, az ügyész köteles részt venni. A kiskorú gyanúsított kihallgatásakor jelen kell, hogy legyen az ügyész, védő és a kiskorú szülője. A bíróság meghatározza a bűncselekményre, végrehajtásra és vétkességre vonatkozó tényezőket az előkészítő eljárás során. Ennek az eljárásnak a végétével, az ügyész kérheti az eljárás kiegészítését, vagy javaslatot tehet a nevelési intézkedés meghozatalára, illetve a kiskorú büntetésére, vagy javaslatot tehet az eljárás felfüggesztésére. A fő eljárás a bírói tanács előtt zajlik, amelynek tagja a bíró és két esküdt. Az ülésen részt vesz az ügyész, a védőügyvéd, a gyámhatóság képviselője, a kiskorú és szülője vagy gyámja. A nyilvánosság kizárásával történik a főtárgyalás. A kiskorúak büntetőeljárására jellemző a sürgős eljárás, és hogy minden résztvevő köteles körültekintően eljárni a kiskorú felé. A kiskorúról távollétében nem ítélezhetnek, és a kiskorút nem lehet elítélni vagyoni jogi követelés teljesítésére és az eljárási költségek fizetésére, csak ha börtönbüntetésre ítélték. Azonban, ha rendelkezik saját jövedelemforrással, kötelező vagyoni jogi követelés teljesítésére és az eljárási költségek

fizetésére, még abban az esetben is, ha nevelési intézkedéssel sújtotta a bíróság. A védelem biztosítása kötelező, és a védő csakis ügyvéd lehet.

A büntetés kiszabásánál figyelembe veszik: a kiskorú életkorát, intellektuális, emocionális és szociális fejlettségüket, érettségüket, a biológiai fejlettségüket valamint fizikális, kulturális és oktatási fejlettségüket is. A büntetést kirovó szervek a családi és nevelési viszonyoktól függően határozzák meg a büntetés módját, persze figyelembe veszik a bűncselekmény súlyát is. Figyelembe veszik még az indítékot, valamint azt, hogy korábban volt-e már büntető vagy kihágási büntetése, és azt is, ha a kiskorú megbánást tanúsít. Figyelik a viselkedését a bűncselekmény elkövetése után.

Az utóbbi időben növekedett az erőszakos bűncselekmények száma. A fiatalok a bűncselekményeket főként csoportokba szegődve követik el. Csoportosulásuk lehet spontán, félig szervezett vagy szervezett jellegű. A csoporton belül hierarchia uralkodik. Megvan a vezető egyéniség, aki biztosítja a csoporton belül az egységet és ő felel a szabályok meghatározásáért és a betartásáért. A bandák tagjai általában hasonló körülmények között élő kamaszok, akik tisztelik és betartják a csoport szabályait, valamint összetartoznak a tagokkal. Az iskolát elhanyagolják, és kötelezettségeiket nem gyakorolják. A bandán belüli hierarchiában mindenkinek megvan a megfelelő szerepe és helye.

Kutatásunk

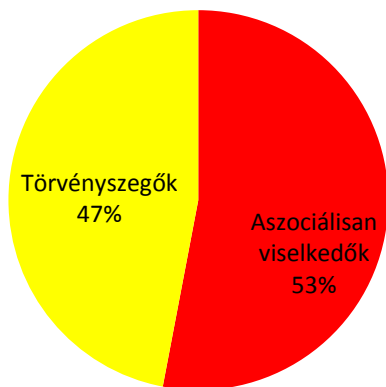
A városban elterjedt bűnözések híre is azt a gondolatot ébresztette fel bennünk, hogy kutassuk a témát. Szerettük volna felkelteni a környékünkön élő emberek figyelmét és szerettünk volna rámutatni a megelőzés lehetőségére. Munkánk célja az volt, hogy pontosan megtudjuk, mennyire elterjedt ez a fajta bűnözés a környékünkön, majd megkérdeztük a Zentai Gimnázium diákjait, mennyire vannak tisztában az ezzel kapcsolatos információkkal, adatokkal. Célcsoportunk a 15 és 18 év közötti fiatalok voltak. Hogy összehasonlítási adataink legyenek, felkutattunk helyi hivatalos központokat, a Zentai Rendőrállomást és a Szociális Védelmi Központot.

Begyűjtött adatok

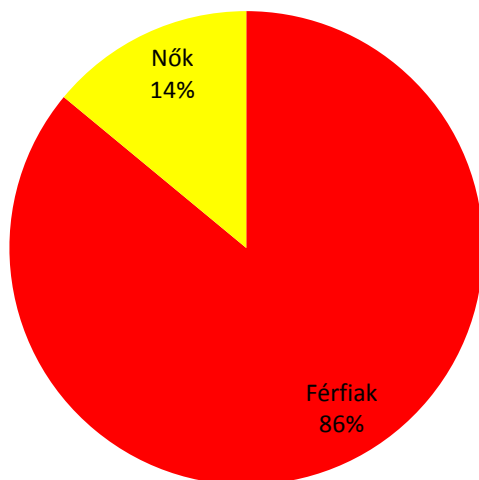
Adatokat gyűjtöttünk a Szociális Védelmi Központból, a rendőrségről, a bíróktól és ügyvédektől, valamint az iskolánkban kérdőíveket töltöttünk ki a diákok körében, hogy ők mennyire informáltak ezzel a témával kapcsolatban.

Eredményeink

2011-ben

2011-ben

Kiderült, hogy a bűncselekmények 86 %-át férfiak követik el, míg a maradék 14 %-ot a nők.

A Szociális Védelmi Központból a 2011-es évre vonatkozó hivatalos adatok álltak a rendelkezésünkre. Megtudtuk belőlük, hogy abban az évben, a bűncselekményt elkövetőknek 53 %-a aszociálisan viselkedő, azaz agresszív volt a viselkedése, valamint 47%-a törvénszegő.

Az utóbbi években Szerbiában a kirótt büntetés a kiskorúak körében: megrovás 46-47%-ban, a nevelő intézkedés fokozott felügyelettel 48-49%-ban, intézeti 3,5-4%-ban, kiskorúak börtöne 0,5-1%-ban.

Adatokat gyűjtöttünk a rendőrség illetékeseitől, amelyekből kiderült, hogy a bűnözés a környékünkön átlagosan elterjedt. A fiatalok leggyakrabban vagyon ellen elkövetett bűncselekményben vesznek részt, mint pl.: kerékpár, mobiltelefon, illetve vas lopása. A rendőrség adataiból megtudtuk azt is, hogy környékünkön a legelterjedtebb kábítószer a marihuána, mivel ez a legolcsóbb és a legkönnyebben beszerezhető. A marihuánának különböző nevét véltük felfedezni, ami környékenként változik. Ezt a fajta szlenget csak azok ismerik fel, akik foglalkoznak a marihuána terjesztésével, vagy fogyasztásával. Azok az emberek számára, akik nem kerültek kapcsolatba a marihuánával, ezek a nevek semmitmondóak és nem is sejtik, hogy a fiatal, akitől ezt hallja miről is beszél valójában. A fiatalkorúak között is van visszaeső, a rendőrség szerint akik bűnöztek már egyszer, azoknak legalább 50%-a ismét elkövet valamilyen bűncselekményt.

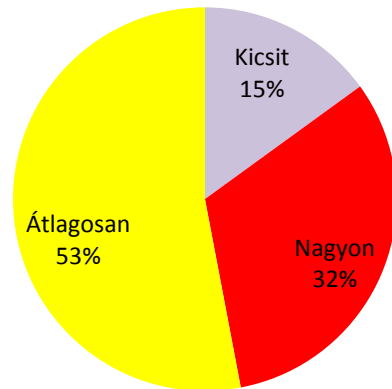
A bíróknak és ügyvédeknek is feltettünk pár kérdést, hogy megtudjuk az ő véleményüket is. A szakemberek azt állították, hogy a bűnözés száma nem túl magas, de nem is alacsony, és hogy az elkövetkező években feltehetően növekedni fog a számuk. Mint ahogyan a rendőrök is, a bírók és az ügyvédek is azt állították, hogy a lopás, valamint a drog jelenik meg a legsűrűbben a fiatalok körében. A visszaesők számát körülbelül a felére becsülték. Ők úgy gondolják, hogy elsősorban a szülőknek kell segíteniük a kiskorú bűnözőnek, de az iskolában is kaphatnak segítséget, és a szakemberekhez (pszichológusok, pedagógusok) fordulva is segítséget kaphatnak, hogy a jövőben elkerüljék a bűnözést. Érdeklődtünk arról is, hogy a vádlott fiatal szokott-e hazudni a tárgyaláson, avagy a kikérdezésekor. Tapasztalataikat megosztva, azt mondták, hogy ha a szülő is jelen van a teremben, akkor többször előfordul a hamis nyilatkozás. Az eddigi munkájuk alapján, azt mondták, hogy a 14 és 16 év közöttiek korosztályában fordult elő a leggyakrabban a bűnözés.

A szerbiai törvény a 14 évnél fiatalabbakat gyermeknek titulálja, ekkor semmilyen szankcióval nem sújtható. A fiatalabb kiskorúaknál (16 éves korig) nevelési utalások és nevelési intézkedések alkalmazhatók. Ez igaz az idősebb kiskorúakra is, azonban ők súlyos bűncselekmény elkövetéséért börtönbüntetéssel sújthatóak.

A diákok véleménye szerint

A Zentai Gimnázium tanulói között 213 kérdőívet sikerült kitöltetnünk. A megkérdezett fiatalok a 15-18 éves korosztályba tartoztak. Fontos volt számunkra, hogy mit gondolnak a fiatalkorú bűnözésről azok a fiatalok, akik beletartoznak ebbe a korcsoportba, és hogy mennyire vannak tisztában a törvényekkel.

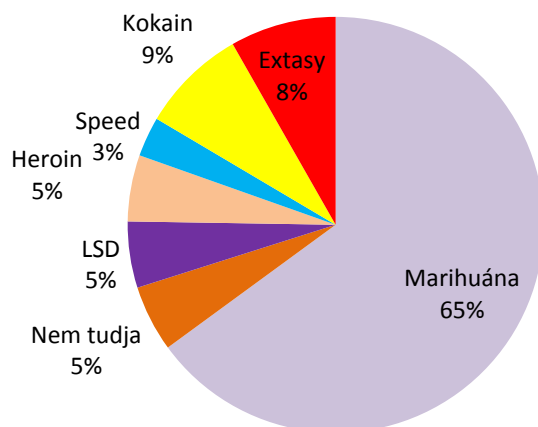
Bűnözés elterjedtsége

A diákoktól megkérdeztük azt is, szerintük mennyire elterjedt a bűnözés a kiskorúak körében. 53%-ban azt a választ kaptuk, hogy átlagosan.

Kíváncsiak voltunk, hogy az ismerőseik között van-e olyan fiatal, aki bűncselekményt követett el. 64%-ban azt a választ kaptuk, hogy van.

Drog

A diákok 65%-a azt írta, hogy a marihuánát használják a legsűrűbben a fiatal bűnözők. 5%-a azt állította, hogy nem tudja. Ezen kívül válaszaik között ott volt még a kokain, az extasy, az LSD, a heroin és a speed.

Összegzés

Összegzésként elmondhatjuk, hogy megállapítottuk, diáktársaink nyitott szemmel járnak ugyan és látják a bennünket körülvevő problémát, de igyekeznek nem tudomást venni róla, csak akkor jelentkezik a tetteikészség, amikor már közeli ismerősük kerül veszélybe. Éppen ezért tartjuk nagyon fontosnak azt, ami eredeti célunk volt, hogy ráirányítsuk a figyelmet a problémára, ezért szeretnénk minél több helyen bemutatni előadásunkat, talán a szülőknek is, ezáltal őket is bevonva, mert talán ők tehetnek a legtöbbet a megelőzés érdekében. Az okok felderítésén is fáradoztunk, de erre sajnos több időt kell majd fordítanunk, és így talán teljesebb lesz az elemzés is. Az okokra Korinek László szavai egyfajta adnak magyarázatot.

„Ami egyelőre bizonyosnak tűnik a bűnöző ember, mint biológiai lény vizsgálatából, hogy az emberi test néhány diszfunkcionális működése hajlamosíthat bizonyos deviáns magatartásformákra, illetve bizonyos lelki sajátosságok, viselkedési elemek valószínűleg örökölhetőek. Mindez azonban csak akkor bír kriminológiai szempontból jelentőséggel, ha az illető személy olyan társadalmi, személyi környezetbe kerül, ahol ezek a hajlamok manifesztálódhatnak.” (Korinek László: Irányzatok a kriminológiai gondolkodás fejlődésében, 2005, Budapest, BM Kiadó, 53. oldal)

„Az emberi egyedfejlődés, a személyiség kialakulása bizonyos értelemben értékválasztás. A fiatal az őt körülvevő világok, modellek, értékorientációk közül ösztönösen olyanhoz vonzódik, amelynek átvétele kézenfekvő vagy azért, mert az értékközvetítő, a kommunikációs csatorna, személy valami módon közel áll hozzá, vagy a képzet olyan gyakorisággal éri az illetőt, hogy az elnyom más, ezzel ellentétes impulzust.” (Korinek László: Irányzatok a kriminológiai gondolkodás fejlődésében, 2005, Budapest, BM Kiadó, 70. oldal)

Bízunk benne, hogy munkánk rávilágít néhány fontos tényre, és hozzájárul egy más jövőkép és világ építéséhez.

Köszönjük a segítséget:

Kecskés Dezsőnek, a zentai Szociális Védelmi Központ igazgatójának;
Pilipović Mirjanának, a zentai Szociális Védelmi Központ pszichológusának;
Bajić Miroslav és Hires Iván ügyvédeknek;
Vejnović Nebojšának, a Zentai Rendőrállomás főnyomozójának;
Kecman Mariónak, a Zentai Rendőrállomás főnyomozójának.

Felhasznált irodalom:

1. Dragana Petrović, Božo Prelevič, Ljubomir Pejaković : Vodič kroz prava maloletnih učinilaca krivičnih dela, 2007, Belgrád, Grafički centar
2. Prof. dr Momčilo Grubač: Krivično pravo, 2009, Belgrád, Projuris
3. Prof. dr Miroslav Đorđević: Krivično pravo, 2010, Belgrád, Projuris
4. www.kriminalexpo.hu/ftp/okrianyag/kriminalexpo1.pps
Solt Ágnes: Peremen billegő fiatalok
(Letöltés dátuma: 2013.06.10)
5. www.pecshor.hu/periodika/2003/2003/hornyak.pdf
Hornyák Szabolcs: A gyermekkorúak bűnözése és megelőzésének lehetőségei
(Letöltés dátuma: 2013.06.10)
6. www.bunmegelozes.easyhosting.hu
Csemáné Dr. Váradi Erika: A gyermek- és fiatalkori bűnözés
(Letöltés dátuma: 2013.06.10)
7. Korinek László: Irányzatok a kriminológiai gondolkodás fejlődésében, 2005, Budapest, BM Kiadó
8. Mélység és magasság – szerkesztette: Egresits Ferenc, Kovátsné Német Mária, 2002, NYME-ACSJTFK, Győr